

12. Річний звіт Національного банку України за 2008 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/ddccatalog/document?id=66437>.
13. Річний звіт Національного банку України за 2009 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/documerrt?id=66438>.
14. Річний звіт Національного банку України за 2010 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77106>.
15. Стецько Л.І. Доларизація економіки України, її наслідки і напрямки зниження / Л.І. Стецько // Науковий вісник НЛТУ. - 2011. - Вип. 21.15. - С. 287 - 292.
16. Тихомирова О.С. Економічні чинники стимулювання заощаджень населення у банківську систему в умовах доларизації економіки / О.С. Тихомирова, С.М. Качан // [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://ea.donntu.edu.ua:8080/ispui/bitstream/123456789/8720/1/ЕКОНОМІЧНІ%20ІННОВАЦІЙНІ%20ПРОБЛЕМИ%20ДОЛАРИЗАЦІЇ%20ЕКОНОМІКИ.pdf>.
17. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : монографія / Т. 2: Механізм грошового та фондового ринків і їх вплив на розвиток економіки України / За ред. чл. - кор. НАН України А.І. Данйленка. - К. : Фенікс, 2008. - 442 с.
18. Ши́ра Н.О. Проблема доларизації в Україні та шляхи її вирішення [Електронний ресурс] / Н.О. Ши́ра // Економіка Промисловості. - 2010. - №52(4). - Режим доступу до журн. http://www.nbuv.gov.ua/portal/scrcjgum/eporri/2010_52/.
19. Шумська С.С. Доларизація та відтік коштів з української економіки / С.С. Шумська // Економіка і прогнозування. - 2003. - №4. - С. 62-71.

УДК 338.43:330.341.1

**Лункіна Т.І.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Миколаївський державний аграрний університет**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Постановка проблеми. Сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки. Воно забезпечує 8,2% валової доданої вартості, тут зайнято понад 3 млн населення, використовується основних засобів вартістю понад 100 млрд грн, функціонують майже 56,5 тисяч господарюючих суб'єктів, в розпорядженні яких 21,6 млн га сільськогосподарських угідь. Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дає змогу одержувати понад 12 гривень продукції в інших галузях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві присвячені праці таких науковців, як: В.Г. Андрійчука, М.В. Зубця, І.Г. Кириленка, М.П. Макаренка, Л.І. Михайлової, Н.М. Сіренкота інших.

Педзте існує ще ряд питань, які потребують додаткового вивчення, зокрема щодо особливостей розвитку інновацій в сільському господарстві та необхідності вдосконалення підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення проблем і перспектив розвитку інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки країни.

Вклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах господарювання визначальним чинником ефективного розвитку в сільському господарстві стає належне вироблення нових підходів із застосуванням інноваційних розробок. Розбудова конкурентоспроможного, стабільного й прогнозованого у тенденціях розвитку сільського господарства стає можливою лише за умови його переходу на інноваційний шлях розвитку.

Сільськогосподарські підприємства України виробляють 44,9% валової продукції сільського господарства, у структурі якої 45,1% займає продукція рослинництва і 44,7% продукції тваринництва. У 2008 р. і 2011 р. отримано найвищий за всю історію України урожай зернових - відповідно 53,3 і 56,7 млн тонн проти 51 млн тонн у 1990 р.

Починаючи з 2001 р., виробництво сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах є прибутковим, рівень рентабельності у 2010 р. становив 21,1%, що є найвищим показником за останні 10 років. Рівень рентабельності практично завжди прибуткового рослинництва

(крім 2008 р.) становив 26,7 %, а тваринництва - 7,8 %. При цьому тваринництво стало прибутковим лише з 2008 р., тоді як у 1995-2007 р. воно було стабільно збитковим (крім 2005 р.) [4].

Не зважаючи на позитивну тенденцію розвитку в сільському господарстві, стримуючим чинником щодо запровадження інновацій в аграрному секторі є незадовільне з якісних позицій технічне забезпечення - головний чинник техніко-технологічної модернізації. Техніка вітчизняного виробництва забезпечує в основному реалізацію екстенсивних та традиційних технологій, оскільки головним чином використовуються морально застарілі моделі. Вітчизняна техніка відстає від імпортних аналогів за параметрами надійності більш ніж у 6 разів, а технічна оснащеність галузі тваринництва не перевищує 40% від необхідного рівня, що також є підтвердженням неефективності існуючої системи інноваційного забезпечення сільського господарства [8].

Серед суб'єктів аграрного бізнесу є структури, які завдяки достатнім фінансовим можливостям, перш за все залученню капіталу з інших галузей, системно впроваджують передові інноваційні розробки.

В Україні у 2011 році створенням і використанням високих технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалися 2124 підприємства і організації, більшість яких - промислові підприємства. Високі технології у 2011 році створювали 172 підприємства, що на 11,7% більше, ніж у 2010 році. Майже третина цих підприємств зосереджена у м. Київ, по 9,9% - у Дніпропетровській та Донецькій, 8,1% - Харківській, 5,2 - Луганській, 4,7% - Миколаївській областях. У розрізі видів економічної діяльності 42,4% - це організації, що займалися дослідженнями і розробками, 27,9% - підприємства переробної промисловості, 19,8% - установи вищої освіти [7].

Для того, щоб прослідкувати кількість організацій, які створили високі технології у 2011 році в розрізі регіонів України, варто звернути увагу на рисунок 1.

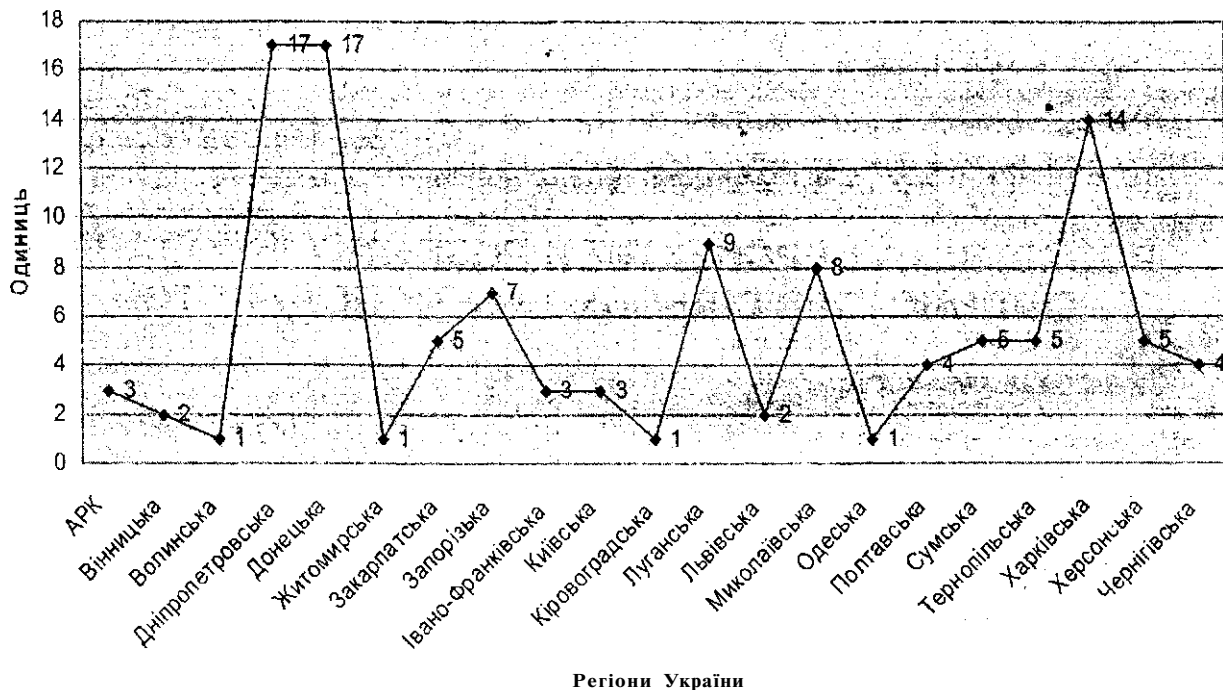

Рис. 1. Кількість організацій, які створили високі технології в розрізі по регіонах України в 2011 році, одиниць

Як видно з рис.1, найбільшу кількість організацій, які створюють високі технології по Україні представляють Дніпропетровська (17) та Донецька області (17), далі йде Харківська область (14), Луганська область (9), Миколаївська область (8), Запорізька область (7) та інші.

Кількість використаних у діяльності винаходів, корисних моделей і промислових зразків у 2011 році в Україні за видами економічної діяльності зображено у таблиці 1.

На жаль, в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві спостерігається найменша кількість винаходів, використаних у виробництві (0,2%) в порівнянні з іншими видами економіки України. Найбільшу питому вагу посідає переробна промисловість (45%).

Таблиця 1

Кількість використаних у діяльності винаходів, корисних моделей і промислових зразків у 2011 році в Україні за видами економічної діяльності, одиниць*

Види економічної діяльності	Кількість використаних у виробництві:			з них створених за рахунок коштів державного бюджету		
	винаходів	корисних моделей	промислових зразків	винаходів	корисних моделей	промислових зразків
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	4		-	-	-	-
Добувна промисловість ¹	22	66	6	-	-	-
Переробна промисловість	814	337	320	62	32	13
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	91	5				-
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	6	3		6	3	
Діяльність транспорту та зв'язку	49	14	5	-	-	-
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	552	732	57	400	635	17
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу, надання послуг підприємцям	13					.
Освіта	268	1209	5	199	262	5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги		22			22	
Всього	1806	2398	393	667	964	35

* Джерело: [7]

Щодо Миколаївської області, то у 2011 році науковою та науково-технічною діяльністю займалися 43 організації, з яких 34 науково-дослідні та проектно-конструкторські організації галузевого профілю, 4 - наукових установи академічного профілю, стільки ж - вищих закладів освіти та 1 підрозділ заводської науки. На 1 січня 2012 року чисельність працівників організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи, становила 2726 осіб, що на 15,6% менше ніж на відповідну дату минулого року. Чисельність науковців, безпосередньо зайнятих виконання/досліджень та розробок, теж зменшилася (на 14,5%) і становила 1059 осіб (табл. 2).

Таблиця 2

Наукові кадри та кількість організацій в Миколаївській області протягом 2000-2011 рр.*

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Чисельність науковців, осіб	Чисельність докторів наук в економіці, осіб	Чисельність кандидатів наук в економіці, осіб
2000	46	2288	61	630
2001	45	2156	65	643
2002	41	1931	75	705
2003	38	1476	83	740
2004	40	1508	90	799
2005	41	1457	100	823
2006	54	1479	102	865
2007	54	1405	108	913
2008	51	1340	113	977
2009	47	1308	118	996
2010	44	1239	129	1036
2011	43	1059	144	1080

* Джерело: [2]

З наведених даних видно, що протягом аналізованого періоду хоча і відбувається поступове збільшення чисельності докторів наук у 2011 році на 83 особи (136%) проти 2000 року та чисельність

кандидатів наук на 450 осіб (71,4%) відповідно, проте, на жаль, спостерігається зменшення чисельності науковців на 1229 осіб (53,7%), а це в свою чергу приводить до зменшення кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки на 3 одиниці (на 0,7%) за аналогічні періоди.

Більшість науково-технічних розробок у Миколаївській області протягом 2011 року проводилися у галузі технічних наук - 97,4%. Прикладні дослідження переважно мали сільськогосподарську спрямованість (60,4% загального обсягу цих робіт).

Хоча фінансування інаукових та науково-технічних робіт за рахунок Державного бюджету проти 2010 року в Миколаївській області збільшилося на 19,8% і становило 36,9 млн. грн, проте це є недостатнім, адже малоефективною і недоінформованою залишається інфраструктура ринку інновацій, де практично відсутня фінансова складова, система трансферу (передачі) технологій, механізми зв'язку науки з виробництвом і стимулювання наукової діяльності, особливо в сільському господарстві.

Стимує розвиток інноваційних процесів також низька платоспроможність багатьох сільськогосподарських товаровиробників, обмеженість кредитних ресурсів для впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, сучасних машин і засобів механізації виробничих процесів, високоінтенсивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, порід сільськогосподарських тварин.

Висновки з даного дослідження. Не зважаючи на те, що в 2011 році Національною академією аграрних наук в Україні впроваджено 957 завершених наукових розробок, в окремих галузях сільського господарства все ще переважають системи ведення господарства, в основі яких знаходяться застарілі технології, що не дозволяє досягти суттєвого зниження витратоутворюючих факторів виробництва, підвищити конкурентоспроможність продукції. Внаслідок цього собівартість виробництва зростає випереджаючими темпами, знижується його рентабельність. Зокрема, з 2007 по 2010 рік показник рівня рентабельності зернових і зернобобових культур знизився від 28,7% до 13,9%, що опосередковано підтверджує загальну неефективність інноваційного забезпечення сільського господарства.

Світова економічна практика подає чудові зразки активізації інноваційної діяльності завдяки поєднанню можливостей освіти і науки - з одного боку, виробництва та бізнесу - з іншого. Серед них, зокрема, Стенфордський університет у Каліфорнійській Силіконовій долині (США), Королівський технологічний університет у Швеції та інші.

Інноваційна моделі розвитку вітчизняного АПК пов'язана з безперервними процесом, зід розробки нововведення до постійного моніторингу за реалізацією даного проекту. Тому для розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві необхідно забезпечити сприятливий інвестиційний клімат у країні та постійно здійснювати підтримку та контроль за впровадженням систем інноваційного провайдингу.

Література

1. Люпин Н. Інновації та інвестиції: куди поїхати по досвід? / Н. Люпин // Аграрний тиждень. - 2009. - №36(120). - С. 5.
2. Наукові кадри та кількість організацій в Миколаївській області за 2011 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mk.uk.rstat.gov.ua
3. Покотилова В. І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві: монографія / І.В. Покотилова. - К. : ННЦ ІАЕ, 2008. - С. 271.
4. Сільське господарство України у 2011 році [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія / Н.М. Сіренко. - Миколаїв, 2010. - 416 с.
6. Стан сільського господарства Миколаївської області за 2011 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.mk.ukrstat.gov.ua
7. Створення та використання високих технологій та об'єктів права інтелектуальної власності на підприємствах України у 2011 році [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mk.ukrstat.gov.ua
8. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. - Київ, 2012. - 112 с.